

26. februar 2019

Et nyt dyrevelfærdsprodukt: Æg uden kyllingedrab

Af Peter Sandøe og Ida Thøfner, henholdsvis professor i bioetik og adjunkt i fjerkræsygdomme ved Københavns Universitet

(Bragt i Weekendavisen den 1. marts 2019)

Tager man en tur til Berlin, vil man måske få brug for at købe nogle æg til morgenmaden. Går man ind i en butik i supermarkedskæderne REWE eller Penny for at købe sine æg, vil man i køledisken kunne få øje på nogle æggebakker med en hjerteformet mærkat med påskriften "Ohne Kükentöten". Tager man fat i ordbogen på sin mobiltelefon, vil man finde ud af, at det betyder "Uden drab af kyllinger (eller unge piger)". Der er også en web-adresse, respeggt.com, på etiketten; og går man ind på den, vil man blive beroliget med, at det er kyllinger og ikke unge piger, som man undgår at slå ihjel ved at købe de pågældende æg.

Hvordan hænger det sammen, at man skulle kunne undgå at slå kyllinger ihjel ved at købe nogle særlige æg? Æg, man køber i supermarkedet, er normalt ikke befrugtede. Så når man tilbereder sådan et æg på panden, er der ikke tale om en provokeret abort. De omtalte kyllingedrab ligger faktisk længere tilbage i kæden, nemlig der, hvor de kommende æglægger-høner bliver ruget ud.

For at lave æglæggende høner har man en særlig produktion, hvor høner går sammen med haner, så æggene kan blive befrugtet. Efterfølgende bliver disse æg udruget i rugemaskiner. Problemet er bare, at halvdelen af de udrugede daggamle kyllinger vil være hanekyllinger, som bliver sorteret fra og smidt ned i en beholder med CO₂, hvor de mister bevidstheden og efterfølgende dør ved kvælning. I Danmark er det omkring en million hanekyllinger, som bliver aflivet på denne måde. På verdensplan skønnes det, at der er tale om mellem 4 og 6 milliarder aflivninger om året.

Man kan undre sig over, hvorfor hanekyllingerne ikke bare bliver brugt til produktion af kyllingekød. Og det var faktisk også, hvad man gjorde frem til omkring 2. verdenskrig. Derefter blev hønseavl målrettet og specialiseret, så man gradvist udviklede to meget forskellige typer dyr: æglæggere og slagtedy. De første er kendetegnet ved, at de ikke bliver særligt store, men lægger mange æg, mens de sidste meget hurtigt vokser sig store. Det har vist sig, at brug af æglægger-hanekyllinger til produktion af kyllingekød slet ikke er konkurrencedygtig i forhold til produktionsomkostninger og produktkvalitet. Derfor ser man sig i æg-branchen nødsaget til at aflive de daggamle hanekyllinger.

Det forekommer etisk betænkeligt, at man har en produktion, hvor et stort antal dyr skal aflives til næsten ingen verdens nytte. Derfor er der blevet igangsat forskning og udvikling rettet mod at finde alternative metoder til at opdrætte æglæggende høner uden at behøve at aflive hanekyllinger. De førømtalte tyske æg er netop et produkt af et sådant initiativ. Med støtte fra den tyske forbundsregering på ca. 35 millioner kroner har forskere ved flere tyske universiteter forsket i, hvordan man kan sortere befrugtede hønseæg, så æggene med hanekyllinger kan blive frasorteret tidligt i processen. Og der er fra forskerside fremlagt flere mulige metoder.

Metoden, der bruges i produktionen af æg "Ohne Kükentöten", er udviklet af forskere ved universitetet i Leipzig. Baggrunden for metoden, som første gang blev beskrevet i en videnskabelig artikel fra 2013, er, at væsken omkring kyllingefostre indeholder

forskellige hormoner afhængigt af fostrets køn. Ved hjælp af en laser laver man et lille hul i æggeskallen, hvorefter man med undertryk udsuger en dråbe af den fostervæske, som omgiver selve kyllingefostret. Denne dråbe bliver så testet med et reagens, som skifter farve, alt efter om der er tale om en han eller en hun. Ved hjælp af en optisk læser kan han-æggene sorteres fra, og dermed undgår man at skulle aflive hanekyllinger efter klækning.

Denne metode til sortering af æg har både fordele og ulemper. En fordel ved metoden er, at den er relativt præcis. Ifølge firmaet bag metoden, som i mellemtiden er blevet patenteret, er der en sikkerhed i udvælgelsen på omkring 98%. Desuden undgår man at gennemtrænge hinden omkring ægget, og derfor er risikoen for forurening eller infektion af æggene minimal. Endelig ser det ud til, at det er muligt at få metoden til at fungere i industriel skala på større rugerier. Det sidste er dog endnu ikke sket i Tyskland. Derfor er det indtil videre kun i udvalgte butikker i Berlin, at æggene kan købes, men det forventes ifølge planerne fra firmaet bag at ske i det kommende år.

Kønssortering før klækning giver også nogle økonomiske besparelser, idet behovet for rugemaskine-kapacitet er mindre, og idet der bruges mindre energi per udruget kylling. Dog ser det indtil videre ud til, at disse besparelser ikke vil opveje de ekstra omkostninger, der er forbundet med at sortere æggene. Således bliver æggene med det hjerteformede mærkat for øjeblikket solgt med en merpris på mellem 7 og 15 øre per æg. Overført til danske forhold er dette ikke nogen skræmmende merpris: Produktion af æg i Danmark sker primært til hjemmemarkedet, og hvis der er offentlig bevågenhed om emnet, vil det formodentlig være muligt at få danske supermarkeder til at enes om kun at sælge æg, som er produceret uden drab af hanekyllinger – lige som de er blevet enige om ikke at sælge buræg.

Der er dog et enkelt, men væsentligt 'aber dabi': Kønssorteringen sker først på dag 9, hvilket er næsten halvvejs i kyllingefostrets udvikling. På det tidspunkt ligner fostret klart en fugl, og det er uklart, i hvilket omfang fostret er i stand til at føle og opfatte noget. Der vil altså være tale om en meget sen abort af et måske følede væsen. Der er givetvis tale om en forbedring i forhold til den nuværende måde at gøre tingene på, men er det godt nok – ikke mindst i lyset af at andre forskergrupper arbejder med metoder, hvor sorteringen kan ske før dag 4, hvor de første nerveceller udvikles?

I en dansk sammenhæng vil vores råd derfor være, at man i erhvervet og blandt grupper med interesse for dyreetik tilslutter sig målsætningen om at producere æg uden kyllingedrab, men at man ruster sig med en vis tålmodighed i forhold til den videnskabelige udvikling.

Kilde: <https://dyreetik.ku.dk/debatindlaeg/koenssortering-af-aeg/>